

SİVAS İLİNDE ÖĞRENİM GÖREN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN OKUL İKLİMİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ¹

INVESTIGATING THE EFFECT ON SCHOOL CLIMATE OF FOREIGN STUDENTS IN
THE PROVINCE OF SİVAS

Soner DOĞAN² – Çetin ÖZDEMİR³

Öz

Türkiye’de yaygınlaşan göç hareketleri, bu durumun sosyo-ekonomik sonuçlarından etkilenen insan sayısını artırmaktadır. Bu insanların önemli bir bölümünü çocuklar oluşturmaktadır. Bu nedenle yabancı uyruklu çocukların eğitimi konusu, her geçen gün daha büyük bir önem taşımaktadır. Bu çalışma, Sivas’ta öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimi ile etkileşimlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bunun için Sivas’taki okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Betimsel araştırma modelinde nitel durum çalışması desenine göre yürütülen bu çalışmada, görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından “yarı yapılandırılmış görüşme formu” geliştirilmiş, görüşme formunda 10 konu başlığı belirlenmiştir. Yapılan görüşmelerde 645 dakikalık ses kaydı alınmış ve bunlar 209 sayfalık metne dönüştürülerek veri çözümlemeleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin, “genel güvenlik ve düzenlilik”, “sınıf yönetimi”, “öğretmen-öğrenci ilişkileri”, “sosyal kültürel sportif etkinlikler” ve “davranışsal değerler ve okul disiplini” boyutlarında okul iklimi üzerinde anlamlı bir etkilerinin olmadığı görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin, okul ikliminin “öğrenciler arası ilişkiler” boyutunu “olumlu” yönde, “veli okul ilişkileri” ve “akademik başarı” boyutunu ise “olumsuz” yönde etkiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümü ve okula intibaklarının sağlanması konusunda okul ve daha üst düzeydeki kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan çalışmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, yabancı uyruklu öğrenci, okul iklimi, içerik analizi.

Abstract

Migration movements in Turkey is increasing the number of people affected by the socio-economic consequences of this situation. A significant proportion of these people are children. For this reason, the education of foreign children is more important every day. This study was carried out in order to determine the interaction of the foreign students studying in Sivas with the school climate. For this, the views of school administrators, teachers and students in Sivas have been consulted. In the descriptive research model, the interview method was used in this research conducted according to the qualitative case study design. An "interview form" was developed by the researcher and 10 topics were identified in the interview form. 645 minutes voice recordings were taken in the interviews and they were converted to 209 page manuscripts and data analysis was carried out. Content analysis method was used in analyzing the data. The study found that foreign students were more likely to think that there was no significant effect on school climate in terms of "general security and regularity", "classroom management", "teacher-student associations", "social cultural sportive activities" and "behavioral values and school discipline". It has been achieved as a result that foreign students have influenced the dimension of "student interpersonal relationships" in the "positive", the "parent-school relations" and the "academic achievement" dimension in the "negative". It has been found that the work done by the school and higher institutions on the solution of adaptation problems and the adaptation of the schools to foreign students is insufficient.

¹ Bu makale Doç.Dr. Soner Doğan danışmanlığında Çetin Özdemir tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

² Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, snr312@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2013-3348

³ Okul Müdürü, Sivas Ted Koleji, chetinozdemir58@hotmail.com, orcid: 0000-0003-2013-3348

Keywords: Migration, foreign student, school climate, content analysis.

1. GİRİŞ

Tarihin her döneminde karşılaşılan savaşlar ve diğer olumsuz siyasi etkenlerin yanı sıra, teknolojiye, iletişimde ve ulaşım imkânlarında meydana gelen hızlı gelişmeler, içinde bulunduğumuz çağda da göç hareketlerini uluslararası düzeyde yaygın ve sürekli bir sorun haline getirmiştir. Teknolojik gelişmeler yüzyılımızın ikinci yarısında ilişkilerde büyük değişimlere yol açmıştır. Bu değişimlerin bir boyutu da “göç” olgusudur. Göç hareketi, uluslararası düzeyde yaygınlaşmış ve hızlanmıştır (Tezcan, 2000:1). Bu bağlamda göç konusu gün geçtikçe daha fazla küresel bir yaklaşım ile eşgüdümlü müdahale gerektiren bir mesele olarak kabul edilmektedir. Göç konusunu devletler artık sadece ikili düzeyde değil, bölgesel ve son dönemlerde olduğu gibi de küresel ortamlarda tartışmaktadırlar. Bu tür uluslararası eşgüdüm ve işbirliğinin başarılı olabilmesi için herkesin ortak bir şekilde anladığı bir dil oluşturulması gerekliliği yadsınamaz (IOM, 2009).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nce (GİGM) yayınlanan verilerinde; son elli yıllık dönemde 175 milyondan fazla insanın kitlesel olarak göç ettiği, 2013 Birleşmiş Milletler (BM) küresel göç verilerine göre dünya üzerinde 232 milyon kişinin, yani dünya nüfusunun % 3.2’sinin, uluslararası göçmenlerden oluştuğu belirtilmektedir (GİGM, 2013). Bu bağlamda Türkiye, coğrafi, stratejik, kültürel ve siyasi konumu nedeniyle tarihsel süreç içerisinde önemli göç akınlarıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye’nin artan ekonomik gücü, göç hareketleri için bir çekim unsuru oluştururken, yer aldığı coğrafi bölgede devam eden siyasi istikrarsızlıklar, Türkiye’ye yönelik göçü teşvik eden bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Son döneme kadar göç hareketleri açısından Türkiye daha çok “geçiş ülkesi” konumunda iken, artan ekonomik gücü ve istikrarıyla yabancılar tarafından daha çok “hedef ülke” olarak görüldüğü ve bu bağlamda Türkiye’ye yönelik göçün artarak devam ettiği de bir gerçektir (MEB, 2014/21 Nolu Genelge).

Hâlihazırda, ülkemizde ikamet izin belgesi almış 404.900 yabancı bulunduğu, bununla birlikte, ülkemizde bireysel uluslararası koruma/iltica başvurusunda bulunmuş 93.142 yabancının da serbest ikamete tabi tutulduğu, son yıllarda, başta Suriye olmak üzere, komşu ülkelerde meydana gelen iç çatışmalardan dolayı çok sayıda yabancının kitlesel göç halinde ülkemize geldiği bildirilmiştir. 31 Ekim 2014 tarihi itibarıyla; ülkemizde bulunan Suriyelilerin tahmini sayısının 1 milyon 617 bin 110 olduğu, bunların 1 milyon 17 bin 183’ünün biyometrik kayıtlarının yapıldığı, kayıtları yapılan Suriyelilerin yaklaşık 220.000’inin 10 ilde bulunan 22 barınma merkezinde barındırıldığı, ayrıca 2014 yılında 96.873 Suriyeli yabancıya ikamet izni düzenlendiği ifade edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2014/92 Basın Bülteni).

Bu çerçevede, çeşitli uluslararası sözleşmelerin yanı sıra ülkemizdeki eğitim öğretimle ilgili temel yasal düzenlemelerde de çocukların her bakımdan korunması, eğitim ihtiyaçlarının karşılanması ve her türlü yararlarının gözetilmesi vurgulanmaktadır. Bu bağlamda eğitim olgusu ön plana çıkmaktadır. Her toplumda eğitime önem verilmekle birlikte eğitimin kalitesini artırma, eğitim faaliyetlerini çeşitlendirme ve eğitimde yabancı uyruklular dâhil olmak üzere tüm bireylere ulaşmak hedeflenmektedir. Toplumun geleceği eğitimli insanların eliyle şekillenir. Bireylerin eğitime olan ihtiyacı göz ardı edilemeyecek bir gerçektir ve uluslararası antlaşmalarla düzenlenen hukuka göre yabancı uyruklu vatandaşlar da eğitim hakkına sahip olup eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlandırılmaları gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) 2014 yılı Ekim ayı verilerine göre, zorunlu eğitim çağında bulunup, Sivas ilindeki okullarda kayıtlı olan yabancı uyruklu öğrenci sayısı; 212 (%49) erkek ve 217 (%51) kız olmak üzere toplam 429’dur. Bu öğrencilerin 226’sı (%53) ilkokullarda, 147’si (%34) ortaokullarda ve 56’sı (%13) ise

liselerde kayıtlıdır. Sivas ilindeki okullarda kayıtlı bulunan söz konusu öğrencilerin 391'i (%91) Afganistan uyrukludur (MEBBİS, 2014).

Sivas ilinin yanı sıra ülkemizin çeşitli illerinde bulunan yabancı uyruklu vatandaşların çocuklarının eğitimi, üzerinde önemle durulması, stratejiler oluşturulması ve önlemler alınması gereken güncel bir konu haline gelmiştir. Bu kapsamda genelde göç, özelde ise göçün eğitim üzerindeki etki ve sonuçlarına ilişkin bilimsel araştırmalar büyük önem taşımaktadır. Literatürde genel olarak göç olgusu, göçün nedenleri, sonuçları gibi konularda birçok araştırmaya rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları sosyo-kültürel, ekonomik, güvenlik vb. sebeplere dayanan, özellikle Türkiye'nin doğusundan batısına ya da kırsal kesimlerinden kentlere doğru gerçekleştirilen iç göçlerin sebep ve sonuçları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ülkemizde göç sonucunda öğrenimlerine başka okullarda devam eden çocuklar ile ilgili olarak farklı değişkenler açısından göçün çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini inceleyen birçok çalışma mevcuttur (Akşit, 1998; İçduygu ve Sirkeci, 1999; İçli, 1999; Tüfekçi, 2002; Erkan ve Bağlı, 2005; Karakuş, 2006; Kocaman, 2008; Uluocak, 2009; Yıldız 2010; Bülbül ve Köse, 2010; Han, 2010).

Göç ile ilgili araştırmaların bir başka boyutunda ise, yurt dışından Türkiye'ye yönelen dış göç hareketlerinin neden ve sonuçları ele alınmıştır. Bu kapsamda, Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimi ile dış göç olgusunun eğitim üzerindeki etkilerine ilişkin çalışmalara rastlamak mümkündür (Tezcan, 1994; Esentürk, 1998; Şahin, 2001; Buz, 2008; Apaydın, 2008; Işık, 2009; Deniz ve Özgür, 2010; Gülnar ve Balcı, 2010; Kiroğlu, Kesteni ve Elma, 2010; Topcuoğlu, 2012, Topsakal, Merey ve Keçe, 2013; Seydi, 2014). Bu çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, yabancı uyruklu çocukların, sosyoloji, psikoloji, eğitim gibi alanlarda araştırma konusu yapıldığı görülmektedir. Ancak bu çalışmaların hiç biri, yabancı uyruklu öğrencileri okul iklimi boyutunda ele almamaktadır. Bu bağlamda yabancı uyruklu öğrenciler, devam ettikleri okullarla sürekli bir etkileşim içerisinde. Sürekli etkileşim halinde bulunan insanların, birbirlerini yönetmeleri, yönlendirmeleri, değiştirmeleri beklenir. Yabancı uyruklu öğrencilerin okul toplumu içinde karşılıklı etkileşimde buldukları alanlardan birisi de okul kültürü ve iklimidir.

Etkileşimin istenilen düzeyde olması, etkileşen tarafları pozitif amaçlara yönlendirebilmesi, belli plan ve programlar dâhilinde organize eylemlerin eşgüdümü ile gerçekleştirilebilir (Uğurlu, 2014). Okul iklimi, okulların doğasını anlamada kullanılacak önemli bir yapıdır (Hoy ve Miskel, 2012). Bir okulun ikliminden söz edilirken ortam, atmosfer, nitelik ya da hava gibi kavramların da kullanıldığı görülür (Özdemir, Sezgin, Şirin, Karip ve Erkan, 2010). Okul iklimine etki eden birçok unsur bulunmakla birlikte, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlanmak üzere devam ettikleri okulun iklimine nasıl ve hangi düzeyde etki ettiklerinin incelenmesi de araştırılmaya değer bir konudur.

Okul iklimi, gerek uluslararası düzeyde gerekse ülkemizde birçok araştırmaya konu olmuş ve literatürde önemli bir yer edinmiştir. Bu bağlamda, özellikle son yıllarda Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye ve Avrupa ülkelerine yönelen zorunlu ve yoğun göç dalgaları sonucunda ortaya çıkan mülteci akınları, genelde eğitim sistemlerini özelde ise eğitim ortamlarını ve okul iklimini önemli oranda etkisi altına almıştır. Ülkemizin her köşesine hızla yayılan ve sayıları her geçen gün artan yabancı uyruklu ailelerin çocuklarının eğitimi güncel ve devasa bir sorun olarak gündem oluşturmaktadır. Bu sorunların çözümüne ışık tutacak, ulusal ve uluslararası politikaların ve stratejilerin belirlenmesine kaynaklık edecek, bu konudaki mevzuatın geliştirilmesine katkı sağlayacak bilimsel çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkileri konusunda ise hiçbir bilimsel araştırma bulunmamaktadır. Oysa bu konu gerek yabancı uyruklu öğrencilerin gerekse onlarla aynı ortamları paylaşan Türk öğrencilerin eğitim öğretim etkinliklerini

doğrudan, sosyal ortamlarını ise dolaylı olarak etkileyen bir durumdur. Dolayısıyla bugüne kadar bilimsel yaklaşımla ele alınmamış, bir anlamda ihmal edilmiş olan “yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi” konusu, üzerinde araştırma yapılmaya değer önemli bir problem olarak değerlendirilmektedir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma evreni, örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve nasıl analiz edildiğine ilişkin bilgiler verilmiştir.

2.1.Araştırma Deseni

Bu çalışma nitel durum çalışmasına göre yapılandırılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2011) göre nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, v.b.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır. Ayrıca bu durumda meydana gelen değişimleri ve süreçleri anlamak önemli ise bu durumların uzun dönemli çalışılması söz konusu olabilir (s.77). Bu bağlamda çalışmada Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerde öğrenim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi, okul yöneticileri, öğretmenler, Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerine göre derinlemesine belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2.Çalışma Grubu

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2011) göre ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacılar tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (s.112). 2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında; Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS) verilerine göre, kayıtlı yabancı uyruklu öğrencisi bulunan Sivas ilindeki ilkokul, ortaokul ve liselerin toplam sayısı 57’dir. Bu bağlamda çalışmada Sivas il merkezinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde en çok yabancı uyruklu öğrenciye sahip olma durumu, ölçüt olarak belirlenmiş ve her üç eğitim kademesinden 1’er okul olmak üzere üç okul çalışma grubuna alınmıştır.

Tablo 1: Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcılar

	Yabancı Uyruklu Öğrenci	Türk Uyruklu Öğrenci	Öğretmen	İdareci	Toplam
Kongre İlkokulu	4	4	4	2	14
	(4. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(4. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(1,2,3 ve 4. Sınıfları okutan 2 bay ve 2 bayan sınıf öğretmeni)	(1 Müdür 1 Müdür yardımcısı)	
Yahya Kemal Ortaokulu	4	4	4	2	14
	(5,6,7 ve 8. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(5,6,7 ve 8. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(2 bay ve 2 bayan branş öğretmeni)	(1 Müdür 1 Müdür yardımcısı)	
Şehit Ahmet Eyice Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	4	4	4	2	14
	(9,10,11 ve 12.. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(9,10,11 ve 12.. Sınıflardan 2 erkek ve 2 kız öğrenci)	(2 bay ve 2 bayan branş öğretmeni)	(1 Müdür 1 Müdür yardımcısı)	

TOPLAM	12	12	12	6	42
---------------	-----------	-----------	-----------	----------	-----------

Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışma grubunda 12 yabancı uyruklu öğrenci, 12 Türk uyruklu öğrenci, 12 öğretmen ve 6 okul yöneticisi yer almaktadır. Bu bağlamda araştırmada görüşme yapılan katılımcı sayısı ise toplamda 42’dir.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Uygulanması

Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Sivas ilinde ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin neler olduğuna yönelik veri toplamak amacıyla geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda açık uçlu 10 tane soru yer almaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken Batı Michigan Üniversitesi ve Nebraska Üniversitesi tarafından hazırlanan Comprehensive Assessment of School Environment (Case/ Koid) Kapsamlı Okul İklimi Değerlendirme Ölçeği’nin (1982) öğrenci tarafından doldurulan kısmı referans alınmıştır. Acarbay (2006) tarafından gerçekleştirilen analizler sonucunda 51 madde ve 10 boyuttan oluşan söz konusu ölçeğin Türkçe dilsel eşdeğerlik, güvenirlik ve geçerlik çalışmaları da yapılmıştır (Akt: Doğan, 2011:91-92). Araştırmanın nitel soruları bu ölçekte yer alan boyutlara göre yapılandırılmıştır.

Araştırmada kullanılan görüşme sorularının amaca uygun olmasına dikkat edilmiş, tamamen yansız, açık ve anlaşılır sorular hazırlanmıştır. Bu noktada soruların, görüşmecinin yönlendirmesine imkân sağlamayacak cümlelerle ifade edilmesine özen gösterilmiştir. Bu çerçevede hazırlanan taslak form Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan 2 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Uzmanı, 2 Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı ve Türkçe Bölümünde görev yapan 1 öğretim görevlisi olmak üzere toplam 5 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Alınan geribildirim, görüş ve öneriler çerçevesinde görüşme soruları yeniden düzenlenmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda yer alan sorular: (Örnek olması açısından sadece yabancı uyruklu öğrencilere yönelik olanlar verilmiştir. Sorular diğer katılımcı gruplar için de tekrar hazırlanmıştır)

1. “Öğretmen Öğrenci İlişkileri” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. “Güvenlik ve Düzenlilik” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. “Okul Yönetimi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. “Öğrenciler Arası İlişkiler” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. “Veli-Okul ilişkileri” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. “Sınıf Yönetimi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
7. “Sosyal-Kültürel-Sportif Etkinlikler” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
8. “Akademik Başarı” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
9. “Öğrencilerin Davranışsal Değerleri ve Okul Disiplini” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

10. “Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyum Sorunlarının Çözümü ve Okula İntibaklarının Sağlanması Konusunda Yapılan Çalışmalar”a ilişkin görüşleri nelerdir?

Uygulama için ilgili kurumlardan izin alınmış, örnekleme dâhil edilen katılımcılara ulaşılarak randevu alınmış ve randevu saatinde gidilerek yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

2.4.Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak verir. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:255). İçerik analizi, metin ya da metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesajla ilişkin çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk, 2012:240).

İçerik analizinin ilk aşamasında veriler kodlanır. Araştırmacı, elde ettiği bilgileri inceleyerek, anlamlı bölümlere ayırır ve kodlar. Sonra bir kod listesi oluşur ve bu liste verilerin incelenmesinde ve düzenlenmesinde anahtar liste görevini görür. İkinci aşamada, oluşturulan kodlardan yola çıkarak verileri genel düzeyde açıklayabilen ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilen temalar saptanır. Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilir ve incelenir. Kodlar arasında ortak yönler bulunmaya çalışılır. Bu bir anlamda tematik kodlama işlemidir ve toplanan verilerin kodlar aracılığı ile kategorize edilmesidir. Üçüncü aşamada veriler, okuyucunun anlayabileceği bir dille açıklanır ve sunulur. Aynı kod ya da tema altında, veri setinin çeşitli bölümlerinde yer alan verileri tanımlamak ve ortaya çıkan kavram ya da temaya göre bu bilgileri ilişkili bir biçimde sunmak gerekir. Bu aşamada araştırmacı, kendi görüş ve yorumlarına yer vermez ve toplanan bilgileri işlenmiş bir biçimde sunar. Son aşamada, toplanan veriler anlamlandırılır. Bulgular arasındaki ilişkiler kurulur, bulgulardan sonuçlar çıkarılarak sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:260-270). Bu bağlamda araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucu elde edilen 645 dakikalık görüşme kaydı analiz edilmiş ve sonuçlandırılmıştır.

Çalışmada yapılan görüşmelerin veri analizi kapsamında 10 tema, 3 kategori ve 4 alt kategori belirlenmiştir. Temalar: öğretmen öğrenci ilişkileri, güvenlik ve düzenlilik, okul yönetimi, öğrenciler arası ilişkiler, veli-okul ilişkileri, sınıf yönetimi, sosyal-kültürel-sportif etkinlikler, akademik başarı, öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini, uyum sorunlarının çözümü ve okula intibak konusunda yapılan çalışmalar şeklinde isimlendirilmiştir. Kategoriler; lise, ortaokul, ilkokuldur. Alt kategoriler; yönetici, öğretmen, Türk öğrenci, yabancı uyruklu öğrenci olarak belirlenmiştir.

Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlilik: Nitel araştırma yaklaşımları pek çok açıdan nicel araştırma yöntemlerinden farklılaşmaktadır. Bu bağlamda Mills'ın (2003) belirttiği üzere bu araştırma da geçerlik ve güvenirlilik kavramları yerine inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramları kullanılmıştır.

Bu kapsamda araştırmada inandırıcılığı sağlamak için katılımcılarla yapılan tüm görüşmeler ses kaydına alınmış ve 645 dakikalık ses kaydı elde edilmiştir. Araştırma sürecinde tutarlı ve objektif bir yaklaşım benimsenmiştir. Aktarılabirlik konusunda yöntem bölümünde yer alan içerik detaylı bir şekilde sunulmuş, araştırmanın yapıldığı yer, zaman ve içerik ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir. Tutarlılığı sağlama bağlamında bulgular yorum ve genelleme yapmadan araştırma içerisinde verilmiştir. Araştırma sürecinde iki araştırmacının görüşleri doğrultusunda kodlar belirlenmiş ve bu iki araştırmacı arasında görüş birliği

sağlanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü [$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})}$] kullanılmıştır. İki araştırmacının kodlarının %87 oranında örtüştüğü görülmüştür. Araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için ise verileri elde etme süreci ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

3. BULGULAR

Bulgular sunulurken öncelikle temalarla ilgili, katılımcıların “okulun mevcut durumu” ve “yabancı uyruklu öğrencilerin etkisine” ilişkin görüşlerinin genel dağılımı verilmiştir. Daha sonra ise her bir temaya ilişkin, (kategorilerin ve kodların yer aldığı) katılımcıların görüşlerinin belirtildiği tablolara yer verilmiştir. Okuyucunun bulguları daha iyi değerlendirebilmesi için temalara ilişkin tablolarda frekansı en yüksek olan iki olumlu ve iki olumsuz yaklaşım derlenerek bulgular sunulmuştur.

3.1. Sivas İlinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Genel Bulgular

Tablo 1: Sivas ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin genel bulgular

Okul İklimi Boyutları	Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Okul İklimine Etkisine İlişkin Genel Görüşler		
	Olumsuz	Olumlu	Etkisiz
1 Öğretmen-Öğrenci İlişkileri	%17	%21	%62
2 Genel Güvenlik ve Düzenlilik	%17	%7	%76
3 Okul Yönetimi	%7	%93	-
4 Öğrenciler Arası ilişkiler	%21	%55	%24
5 Veli Okul İlişkileri	%67	%19	%14
6 Sınıf Yönetimi	%31	%5	%64
7 Sosyal Kültürel Sportif Etkinlikler	-	%40	%60
8 Akademik Başarı	%48	%14	%38
9 Davranışsal Değerler ve Okul Disiplini	%12	%40	%48
Genel Ortalama	%27	%25	%48

Tablo 1'e göre bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas ilindeki okullarda görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin, bu okullarda öğrenim gören Türk uyruklu, yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerine göre, yabancı uyruklu öğrencilerin genel olarak okul iklimi üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etkilerinin olmadığı (%48) görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine “olumlu” etkisi (%25) ile “olumsuz” etkisinin (%27) oransal olarak birbirine çok yakın olduğu ve “düşük” düzeyde gerçekleştiği görülmüştür. Sadece “veli okul ilişkisi” ve “akademik başarı” boyutlarında yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimini olumsuz etkiledikleri ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni ise yabancı uyruklu öğrenci velilerinin ve öğrencilerin kültürel uyum problemleri ve dil sorunları olarak ifade edilebilir.

3.2. “Öğretmen öğrenci ilişkileri” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 2: Tema 1; “Öğretmen öğrenci ilişkileri” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

KATEGORİ	KODLAR	F	
Yönetici Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Daha munis, daha uyumlu, daha sakin, saygılı ve terbiyeliler	7
		-Dil sorununu çözdüklerinde olumsuzluklar ortadan kalkıyor, dersleri daha iyi dinliyorlar	3
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Türkçeyi yeterince bilmeyenlerle diyalog sağlanamıyor	6
		-İletişim sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor, derslere yeterince katılmıyorlar,	4
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Daha munis, daha uyumlu, daha sakinler, şiddet eğilimleri yok, saygılı ve terbiyeliler	9
		-Olumsuz bir etkileri yok	9
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Kendilerini soyutluyorlar, arka sıralarda oturuyorlar, içine kapanıklar, ön plana çıkmak istemiyorlar	15
		-Kendilerini ifade edemiyorlar, derslere ve kurslara yeterince katılmıyorlar, tercüman kullanmak zorunda kalıyoruz	13
Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz bir etkileri yok	6
		-Öğretmenler için farklı bir deneyim oluyor, onlara daha fazla ilgi gösteriyor, destek oluyor ve seviyor.	7
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil sorunu derslerin işlenişini olumsuz etkiliyor. Kendilerini ifade edemiyorlar, derslere ve kurslara yeterince katılmıyorlar,	11
		-Kendilerini soyutluyorlar, arka sıralarda oturuyorlar, içine kapanıklar, ön plana çıkmak istemiyorlar	3
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz bir etkileri yok	12
		-Türk öğrencilerden bir farkları yok, öğretmenler hiç ayırım yapmıyor, yardımcı ve destek oluyorlar	1
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil sorunu sebebiyle derslere yeterince katılmıyorlar	2

Tablo 2’ e göre Yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenci-öğretmen ilişkilerinde daha uyumlu, sakin, saygılı ve terbiyeli oldukları, öğrenci-öğretmen ilişkilerine olumsuz bir etkilerinin olmadığı, dil, kültür, sanat, spor vb. alanlardaki farklılıklarının Türk öğrenciler ve öğretmenler bakımından farklı bir deneyim olduğu, olumlu görüşlerdir. Türkçeyi yeterince bilmemeleri ve kendilerini ifade edememeleri iletişimi ve derslerin işlenişini olumsuz etkilemektedir. Kendilerini sınıftan soyutlamaları, arka sıralarda oturmaları, içine kapanık olmaları ve ön plana çıkmak istememeleri öğretmen-öğrenci ilişkilerine olumsuz yansımaktadır. Savaş ve zorunlu göçe bağlı travma, eziklik, burukluk ve özlem duygularının olumsuz etkilerini yaşamaları ve kendilerini geçici misafir gibi görmeleri öğrenme-öğretme motivasyonunu da olumsuz etkilemektedir.

3.3.“Okulda genel güvenlik ve düzenlilik” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 3: Tema 2; “Okulun genel güvenliği ve düzenliliği” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	6
	GÖRÜŞLER	-Herhangi bir kavga ve gürültüleri yok,	4
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Maddi durumları yetersiz olduğu için kılık kıyafetle ilgili düzenlemelere yeterince uyamıyorlar	1
	GÖRÜŞLER	-Aileleri yeterince takip edemiyorlar	1
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	11
	GÖRÜŞLER	-Herhangi bir kavga ve gürültüleri yok,	5
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Gruplaşıyorlar ve okulda yaşadıkları sorunları büyüklerini de çağırarak okul dışında şiddetle çözmeye çalışıyorlar	4
	GÖRÜŞLER	-Maddi durumları yetersiz olduğu için kılık kıyafetle ilgili düzenlemelere yeterince uyamıyorlar	2
Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	10
	GÖRÜŞLER	-Kendilerini geçici gördükleri ve sayı bakımından azınlıkta oldukları için varlıkları-yoklukları belli değil	3
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzeni bazen bozabiliyorlar, derslere geç gelebiliyorlar, kavga edebiliyorlar	3
	GÖRÜŞLER	-Okul dışında kavga edebiliyorlar	1
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okuldaki düzene uyum sağlıyorlar olumlu ya da olumsuz etkileri olmuyor	8
	GÖRÜŞLER	-Yabancı uyruklu öğrenciler kurallara daha çok uyuyorlar	1
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okula geç gelebiliyorlar	2
	GÖRÜŞLER	-Okul dışında kavga olabiliyor	4

Tablo 3’e göre görüşmeciler yabancı uyruklu öğrencilerin okulda genel güvenlik ve düzenlilik konusunda uyumlu olduklarını, herhangi bir kavga ve gürültülerinin olmadığını ve çok güvenli bir ortamdan geldikleri için burada kurallara daha fazla uyduklarını belirtmişlerdir. Olumsuz görüş olarak; gruplaştıklarını ve okulda yaşadıkları sorunları okul dışında şiddetle çözmeye çalıştıklarını, maddi durumları yetersiz olduğu için kılık kıyafetle ilgili düzenlemelere yeterince uymadıklarını belirtmişlerdir.

3.4.“Okul yönetimi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 4: Tema 3; “Okul yönetimi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında empati kurulmaya, onları anlamaya, sorunlarını çözülmeye gayret ediliyor	7
	GÖRÜŞLER	-Okul için bir yük, bir sorun olarak değil kültürel zenginlik olarak görülüyorlar	13
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Yabancı uyruklu çocuklarla ilgili yöneticiler ve diğer tüm personele bir seminer verilmemiş olması işi güçleştiriyor	4
	GÖRÜŞLER	-Yeterince dil bilmemeleri onları anlayıp, sorunlarına çözüm üretilmesini güçleştiriyor	7
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	- Okul için bir yük, bir sorun olarak değil kültürel zenginlik olarak görülüyorlar	10
	GÖRÜŞLER	-Geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında epati kurulmaya, onları anlamaya, sorunlarını çözmeye gayret ediliyor, pozitif ayrımcılık yapıyor	10
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Kayıt, not girme, sınıf geçme vb. resmi iş ve işlemleri idareye fazladan bir	4
	GÖRÜŞLER		

Türk Öğrenci Görüşleri	GÖRÜŞLER	yük getiriyor	
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Diğer öğrencilerle bir tutulmaları, hiçbir ayırım yapılmaması adaletsiz oluyor, yabancılar lehine pozitif ayrımcılık yapılmalı	3
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor	11
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Okul için bir yük, bir sorun olarak değil kültürel zenginlik olarak görülüyorlar	15
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Sorun olarak görüyorlar, bu okulda olmasalar daha iyi olurdu diye düşünüyorlar	2
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor	10
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Bizim sorunlarımızı çözmeye çalışıyorlar	6
	OLUMLU GÖRÜŞLER	İzin konusunda bize biraz daha katı davranıyorlar	1
	OLUMLU GÖRÜŞLER		

Tablo 4'e göre görüşmecilerin okul yönetiminin yabancı uyruklu öğrencilere yaklaşımı konusunda öne çıkan olumlu görüşleri şöyledir: Diğer öğrencilerle bir tutuluyorlar, hiçbir ayırım yapılmıyor. Geçmişte yaşadıkları olumsuz ve zor şartları noktasında empati kurulmaya, onları anlamaya, sorunlar çözülmeye gayret ediliyor. Olumsuz belirtilen ifadeler ise: yeterince dil bilmemeleri onları anlayıp, sorunlarına çözüm üretilmesini güçleştiriyor. Kayıt, not girme, sınıf geçme vb. resmi iş ve işlemleri idareye fazladan bir yük getiriyor. Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili yöneticiler ve diğer tüm personele bir seminer verilmemiş olmasının durumu zorlaştırdığı söylenebilir.

3.5.“Öğrenciler arası ilişkiler” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 5: Tema 4; “ Öğrenciler arası ilişkiler” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Olumsuz arkadaşlık ilişkilerine girmiyorlar	4
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Zamanla önyargılar, kutuplaşmalar, çatışmalar bitiyor ve uyum içinde yaşıyorlar, paylaşıyorlar	6
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Türk öğrenciler onların dil bilmemelerini kötüye kullanıyorlar, kelimeleri yanlış öğretiyorlar ve şiveleriyle dalga geçiyorlar	1
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Gruplaşmalara sebep oluyor ve gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor	3
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	10
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Öğrencilerin paylaşımlarını, yardımlaşma duygularını artırıyorlar	9
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Gruplaşmalara sebep oluyor ve/veya gruplar arasında çatışmalar yaşanıyor	13
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkiliyor	8
Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	10
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Öğrencilerin paylaşımlarını, yardımlaşma duygularını artırıyorlar	6
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Gruplaşmalar oluyor	6
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	9
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Uyum içinde yaşıyorlar,	9
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Arkadaşlık ilişkileri iyi ama çok samimi olmuyorlar dışlama olabilir	3
	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Dil bilmeyenlerle kötü davranıyorlar, hakaret ve küfür ediyorlar	3

Tablo 5'e göre görüşmeciler, yabancı uyruklu öğrencilerin, arkadaşlık ilişkilerine herhangi bir olumsuz etkilerinin olmadığını, zamanla önyargılar, kutuplaşmalar, çatışmaların bittiğini ve uyum içinde yaşadıklarını, buna karşın zaman zaman gruplaşmalara sebep olduklarını ve gruplar arasında çatışmalar yaşandığını, ayrıca dil sorununun arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

3.6.“Veli okul ilişkisi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 6: Tema 5; “Veli okul ilişkisi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Yabancı uyruklu öğrencilerimizin velileri daha ilgili, bilinçli, duyarlı ve saygılılar, kıymet biliyorlar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	7
		- Çok kültürlü, eğitilmiş, donanımlı yabancı uyruklu velilerimiz var,	2
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyoruz	5
		- Veli-Okul ilişkisi konusunda herhangi bir gündemleri yok, okula gelmiyorlar, çocuklarını takip etmiyorlar	3
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	- İlgili, duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	4
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Yoksulluk, geçim derdi, çalışma zorunluluğu vb. mücadeleler sebebiyle veliler okula gelemiyorlar	6
		-Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyoruz	16
Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	- İlgili, duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	6
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	- Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyorlar	5
		-Yabancı uyruklu öğrencilerin velileri okula gelmiyorlar	7
		-Velilerimiz okula geldiğinde yöneticiler onlara iyi davranıyor	3
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	- İlgili, duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar	7
		- Yoksulluk, geçim derdi, çalışma zorunluluğu vb. mücadeleler sebebiyle veliler okula gelemiyorlar	51
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	- Dil bilmedikleri için genelde okula gelmiyorlar, gelseler bile yeterince anlayamıyorlar	4

Tablo 6'ya göre veli-okul ilişkilerine ilişkin öne çıkan olumlu görüşler; yabancı uyruklu öğrenciler ilgili ve duyarlılar, okulu ciddiye alıyor ve okula geliyorlar. Yabancı uyruklu veliler okula geldiğinde yöneticiler onlara iyi davranıyor. Bizim kaybettiğimiz bazı değerleri onlar hala muhafaza ediyorlar. Öne çıkan olumsuz ifadeler ise; dil bilmedikleri için okula gelmeyen veliler var. Yoksulluk, geçim derdi, çalışma zorunluluğu vb. mücadeleler sebebiyle veliler okula gelemiyor, çocuklarını takip etmiyorlar şeklindedir.

3.7.“Sınıf yönetimi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 7: Tema 6; “Sınıf yönetimi” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur.	4
	GÖRÜŞLER	-Yetiştirme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar	3
	OLUMSUZ	--Öğretmenler fazladan efor harcıyor ve öğretmenin zaman planlamasını olumsuz etkiliyorlar	6
	GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	3
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur.	7
	GÖRÜŞLER	-Yetiştirme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar	2
	OLUMSUZ	-Hiçbir şekilde derse katılmıyorlar, sessiz kalmayı tercih ediyorlar, öğretmenler fazladan efor harcamak zorunda kalıyor	12
	GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	8
Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMLU	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur.	7
	GÖRÜŞLER	-Yetiştirme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar	1
	OLUMSUZ	-Hiçbir şekilde derse katılmıyorlar, sessiz kalmayı tercih ediyorlar, dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	9
	GÖRÜŞLER	-Öğretmenler onlar için fazladan zaman ve efor harcamak zorunda kalıyor, zaman yetmiyor	9
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU	-Sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur	8
	GÖRÜŞLER	-Öğretmenler onlar için fazladan zaman ve efor harcamak zorunda kalıyor, zaman yetmiyor	4
	OLUMSUZ	-Öğretmenler onlar için fazladan zaman ve efor harcamak zorunda kalıyor, zaman yetmiyor	4
	GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor	3

Tablo 7’ye göre yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf yönetimine etkisine ilişkin öne çıkan olumlu ifadeler; sınıf yönetimine herhangi bir etkileri yoktur. Yetiştirme tarzları, dini inançları, kültürel farklılıkları vb. özellikleriyle sınıf yönetimini kolaylaştırıyor, derse renk katıyorlar. Onların anlaması için dersin ikinci üçüncü defa tekrar edilmesi sebebiyle tüm çocuklar daha iyi öğreniyor. Öne çıkan olumsuz ifadeler ise; Öğretmenler onlar için fazladan zaman ve efor harcamak zorunda kalıyor, zaman yetmiyor. Dil bilmemeleri olumsuz etkiliyor. Bazı öğrenciler hiçbir şekilde derse katılmıyor, sessiz kalıyorlar şeklindedir.

3.8.“Okulda sosyal kültürel ve sportif etkinlikler” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 8: Tema 7; “Okulda sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU	-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor, Takım ruhu ve kaynaşmaya olumlu etkisi oluyor	4
	GÖRÜŞLER	-Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar	3
	OLUMSUZ	-Dil sorunu nedeniyle katkıları olmuyor	3
	GÖRÜŞLER	-Özgüven eksiklikleri, aile yapısı sebebiyle ve etkinliklere sıcak bakmadıkları için katkıları olmuyor	3
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU	- Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar	8
	GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor, Onların başarılıları Türk öğrencileri de güdüyor	8

Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Bu etkinliklere pek sıcak bakmıyorlar, katılmıyorlar	6
		-Boş zamanlarında çalışmak zorunda oldukları için katılmıyorlar, Dil sorunu nedeniyle katkıları olmuyor	4
	OLUMLU GÖRÜŞLER	- Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar	7
		-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	9
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	- Bu etkinliklerde katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar	5
		-Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor	9
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Bu etkinliklere pek ilgi duymuyorlar, katılmıyorlar	4

Tablo 8'e göre yabancı uyruklu öğrencilerin, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere etkisine ilişkin öne çıkan olumlu ifadeler; Herhangi bir olumsuz etkileri olmuyor. Bu etkinliklerde başarılılar, katılıyorlar ve okula katkı sağlıyorlar. Fiziki yapıları ve farklı kültürleri bu tür etkinliklere çok yatkın şeklindedir. Öne çıkan olumsuz ifadeler ise; Bu etkinliklere pek sıcak bakmıyorlar, katılmıyorlar. Dil sorunu nedeniyle katkıları olmuyor. Boş zamanlarında çalışmak zorunda oldukları için katılmıyorlar şeklindedir.

3.9.“Akademik başarı” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 9: Tema 8; “Okulda akademik başarı” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	4
		-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var	1
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	- Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor	4
		- Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar, Okul dışında erkek öğrenciler para kazanmak için çalışmak zorunda olduklarından akademik başarıları düşük	3
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	4
		-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var, Sınıfın lokomotifleri oluyorlar	6
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor	14
		- Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar. Çeşitli sebeplere dayalı olarak akademik başarıları iyi değildir	14
Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	5
		-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var	5
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor, Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar	10
		-Çeşitli sebeplere dayalı olarak akademik başarıları iyi değildir	7
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur	8
		-Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var	3
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor	7
		-Çeşitli sebeplere dayalı olarak akademik başarıları iyi değildir	5

Tablo 9'a göre yabancı uyruklu öğrencilerin okulda akademik başarıya etkileriyle ilgili öne çıkan olumlu görüşler; Herhangi bir olumsuz etkileri yoktur. Çalışkan ve başarılı yabancı uyruklu çocuklar da var. Sınıfın lokomotifleri oluyorlar şeklindedir. Öne çıkan olumsuz ifadeler ise; Dil bilmemeleri akademik başarıyı olumsuz etkiliyor. Çeşitli sebeplere dayalı olarak

akademik başarıları iyi değildir. Okulun akademik başarısını da düşürüyorlar şeklindedir.

3.10.“Öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisine ilişkin okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine yönelik bulgular

Tablo 10: Tema 9; “Öğrencilerin davranışsal değerleri ve okul disiplini” bakımından yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine etkisi

	KATEGORİ	KODLAR	F
Yönetici Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	7
		-Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	4
Öğretmen Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	11
		-Daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcılar, Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	12
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Okula ilk geldiklerinde davranış boyutunda olumsuzluklar yaşanabiliyor	4
		-Derslere geç geliyorlar, devamsızlık yapıyorlar	1
Türk Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	8
		-Daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcılar, kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	6
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri vb. sebeplere dayalı olarak okulun davranış değerlerini ve disiplinini olumsuz etkileyebiliyorlar	5
Yabancı Öğrenci Görüşleri	OLUMLU GÖRÜŞLER	-Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok	9
		-Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar	4
	OLUMSUZ GÖRÜŞLER	-Dil bilmemeleri vb. sebeplere dayalı olarak okulun davranış değerlerini ve disiplinini olumsuz etkileyebiliyorlar	2
		-Derslere geç geliyorlar, devamsızlık yapıyorlar	2

Tablo 10’a göre yabancı uyruklu öğrencilerin, davranışsal değerler ve okul disiplinine etkilerine ilişkin öne çıkan olumlu ifadeler şöyledir: Davranış ve disiplin konusunda olumsuz etkileri yok. Kurallara daha çok uyuyorlar ve diğer öğrencilere örnek teşkil ediyorlar. Daha sakin, saygılı, hoşgörülü ve paylaşımcılar. Öne çıkan olumsuz görüşler ise: Dil bilmemeleri vb. sebeplere dayalı olarak okulun davranış değerlerini ve disiplinini olumsuz etkileyebiliyorlar. Derslere geç geliyorlar, devamsızlık yapıyorlar. Okula ilk geldiklerinde davranış boyutunda olumsuzluklar yaşanabiliyor şeklindedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre, bünyesinde yabancı uyruklu öğrenci bulunan Sivas ilindeki okullarda görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin, bu okullarda öğrenim gören Türk uyruklu, yabancı uyruklu öğrencilerin görüşlerine göre, yabancı uyruklu öğrencilerin genel olarak okul iklimi üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etkilerinin olmadığı (%48) görüşünün ağırlık kazandığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan yabancı uyruklu öğrencilerin okul iklimine “olumlu” etkisi (%25) ile “olumsuz” etkisinin (%27) oransal olarak birbirine çok yakın olduğu ve “düşük” düzeyde gerçekleştiği görülmüştür. Kıroğlu, Kesten ve Elma (2010:26) yaptıkları çalışma sonunda ulaştıkları, “yabancı uyruklu öğrencilerin kendi kültürleriyle Türk kültürünün benzerlik göstermesi nedeniyle Türkiye’de önyargı ya da dışlanma ile karşılaşmadıkları” sonucu bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu bağlamda Buz (2008), sosyal profillerinden görüleceği üzere sığınmacıların çok farklı birikimleri olan kişiler olduğunu ve onlara sadece ülke ekonomisine yük olacak kişiler olarak bakmanın yanlış olacağını, sahip oldukları kaynak ve güçlerle bu kişilerden yararlanmanın mümkün olduğunu

ve Türk toplumu açısından bir zenginlik olarak düşünölmeleri gerektiğini belirtmiştir. Topsakal, Merey ve Keçe (2013) ise göç eden ailelere ve çocuklarına özel uyum programları düzenlenmesinin ve uygulanmasının yabancı uyuklu öğrencilerin okula uyumlarını hızlandıracağını ifade etmiştir.

Okul iklimine ilişkin oluşturulan ve ortaya çıkan “Genel Güvenlik ve Düzenlilik”, “Sınıf Yönetimi”, “Öğretmen-Öğrenci İlişkileri”, “Sosyal Kültürel Sportif Etkinlikler” ve “Davranışsal Değerler ve Okul Disiplini” temalarında yabancı uyuklu öğrencilerin okul iklimi üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin olmadığı görüşünün ağırlık kazandığı görölmüştür. Kıroğlu, Kesten ve Elma (2010:35) yabancı uyuklu öğrencilerin kendi gelenek-görenek ve giyim alışkanlıklarını korumaya çalışırken Türk kültürüne uyum göstermeye hevesli olmalarının bu konularda ciddi sorunlar yaşamamalarında etkili olduğunu, yine kültürel ve coğrafi yakınlığın ve küreselleşmenin bir sonucu olarak kültürel farklılıkların ortadan kalkıyor olmasının da gelenek-görenek ve giyim gibi konularda sorun yaşanmamasında etkili olduğu ileri sürmesi; Topsakal, Merey ve Keçe (2013) göçle gelen öğrencilerin ilk zamanlar arkadaşlarıyla uyum problemi yaşadıklarını, arkadaş gruplarının yeni gelen öğrencileri benimseyemediklerini ancak sınıf içinde onları kaynaştırarak birlikte hareket edebilmelerini sağlamaya çalıştıklarını ve en nihayetinde bu problemin ortadan kalktığını belirtmeleri bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ancak Özyürek’in (2009), yabancı uyuklu öğrencilerin dili anlama ve kullanma konusunda sorunlar yaşadıklarını ve Karakuş’un (2006) göçle gelen öğrencilerin okulun fiziki imkânlarını olumsuz etkilediği, sınıfta farklı problemlere neden olduğu, sınıf ta demokratik ortamın bozulduğunu ifade etmesi bu araştırma kapsamında ortaya çıkan iyimser tabloyla örtüşmemektedir. Bu bağlamda Üstünlüoğlu’nun (2007) sınıfta oluşturulacak olumlu duygu iklimi ile öğrenciler arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılabilmesine ilişkin önerisi, yabancı uyuklu öğrencilerin sınıfta uyum sağlamaları noktasında dikkat alınabilir.

Araştırmada, yabancı uyuklu öğrencilerin okul iklimini, “Öğrenciler Arası ilişkiler” bağlamında olumlu yönde, etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Özçetin (2013) araştırmalarında yabancı uyuklu öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinde ve topluma uyum noktasında sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Kıroğlu, Kesten ve Elma (2010) ise araştırmalarında yabancı uyuklu öğrencilerin büyük çoğunluğunun arkadaşlarının kendilerine yardımcı olmaları ve sosyal becerilerinin yeterli olması nedeniyle dışlanma duygusuna kapılmadıklarının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Şen (2008:8), sınıfında farklı kültürlerden gelen öğrencileri bulunan bir öğretmenin, memnuniyet verici bir iletişim ve eğitim ortamı sağlayabilmesi için bazı noktalara dikkat etmesi gerektiğini belirtmiş, bu bağlamda Adward ve Terrel ise (1994) öğrenciler arasında yarışmadan çok işbirliğine değer verilmesi gerektiğine vurgu yaparak, tüm öğrencilerin tam kapasite gelişebilecekleri fırsatlara ulaştırılmaları gerektiğini ifade etmiştir (Akt:Bosworth, 2000:29).

Araştırmada katılımcılar, yabancı uyuklu öğrencilerin “Veli Okul İlişkileri” ve “Akademik Başarı” bağlamında okul iklimini “olumsuz” yönde etkiledikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Topsakal, Merey ve Keçe (2013), hem ekonomik nedenler hem de ailelerin bilinç düzeyinin düşük oluşu yüzünden çocukların bir kısmının okula gönderilmeyip çalışmaya gönderilmekte olduklarını ya da okul saatleri dışında çalıştırıldıklarını belirtmişlerdir. Can (1996:506) ise yabancı öğrencilerin başarı ve uyumları açısından, yeterli düzeyde Türkçeyi öğrenmelerinin önemli olduğunu ifade ederek dil konusunun akademik başarı üzerindeki etkisine vurgu yapmıştır. Veli- okul ilişkisinin sağlanması noktasında Topsakal, Merey ve Keçe (2013) sınıf ve branş öğretmenlerine göre; yabancı uyuklu öğrencilerin ailelerine ev ziyaretlerinin yapılması, ailelerin maddi-manevi desteklenmesi, ailelerin okuldaki sosyal etkinliklere katılımının sağlanması, göç eden aile çocuklarına özel uyum programı uygulanması, bu konularda rehberlik servisinin daha etkin çalışması, yabancı uyuklu öğrenci

ailelerinin katılabileceği sosyo-kültürel mekanlar açılması vb., gerektiği önerilmiştir.

Araştırma bulgularına dayanılarak yabancı uyruklu öğrencilerin: Okullara dağılımlarının sadece birkaç okulla sınırlandırılmaması; sınıfta durumlarına uygun yerlerde oturmalarının sağlanması; dil sorunlarının sistemli ve düzenli bir eğitim programı çerçevesinde öncelikli olarak çözüme kavuşturulması; hafta sonu destekleme ve yetiştirme kurslarına alınmaları; okul devamsızlıklarının önlenmesi; akademik başarı ortalamalarının okul genelinden ayrı değerlendirilmesi; farklılıklarının, öğretmenler, Türk öğrenciler ve okul için bir kazanıma dönüştürülmesi; bu öğrencilerin durumu hakkında yöneticiler, öğretmenler ve öğrencilerin önceden bilgilendirilmeleri ve bu bilgilerin sürekli güncellenmesi; bu öğrencilere uyum eğitimi verilmesi ve psikolojik destek sağlanması; velilerine yönelik eğitimler ve ev ziyaretleri düzenlenerek okulla iletişimlerinin kuvvetlendirilmesi; uyruk odaklı gruplaşma ve şiddet eğilimlerine yönelik önlemler alınması; bu öğrencilerle ilgili kurum ve kuruluşların işbirliği ve koordinasyonunun sağlanması doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Kaynakça

- Akşit, B. (1998). *İç göçlerin nesnel ve öznel toplumsal tarihi üzerine gözlemler: köy tarafından bir bakış*. Türkiye'de İç Göç, Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı (6-8 Haziran, 1998, Bolu-Gerede) Bildiriler Kitabı. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 22-37.
- Apaydın, H.Ş. (2008). *Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ortamındaki iletişim deneyimlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bosworth, K. (2000). *Protective schools: Linking drug abuse prevention with student success*. Tucson: University of Arizona Press.
- Buz, S. (2008). Türkiye'deki sığınmacıların sosyal profili. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10 (4), 1-14.
- Bülbül, S. ve Köse, A. (2010). Türkiye'de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *Istanbul University Journal of the School of Business Administration*, 39(1), 75-94.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (geliştirilmiş 13. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (1996). Türkiye'de yüksek öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sorunları ve örgütsel yapı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 503-512.
- IOM (2009). *Göç terimleri sözlüğü*, Ed: R.Perruchod, Çev. Ed: B. Çiçekçi, Cenevre, İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü (IOM). (http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-terimleri-sozlugu_363_382_727_icerik)
- Deniz, A. ve Özgür, E.M. (2010). Rusya'dan Türkiye'ye uluslararası göç: Antalya'daki rus göçmenler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(1), 13-30.
- Doğan, S. (2011). *Genel lise öğrencilerinin algılarına göre okul tahripçiliği ile okul iklimi arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dunn, R. & Harris, L. (1998). Organizational dimensions of climate and the impact on school achievement. *Journal of Educational Psychology*, 25(2), 100-114.
- GİGM, (2013). Türkiye ve Göç, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayını, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_tasar%C4%B1m_icler.pdf
- Erkan, R. ve Bağlı, M. (2005). Göç ve yoksulluk alanlarında kentle bütünleşme eğilimi: Diyarbakır örneği. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 105-124.

- Esentürk, E.L. (1998). *Yabancı uyruklu ve türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gülнар, B. ve Balcı, Ş. (2010). Televizyon izleme motivasyonları ve kültürleşme: Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(28), 447-483.
- Han, T. (2010). *Göç eden ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretimde karşılaştıkları uyum sorunları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2012). *Educational administration: Theory, research, and practice, 9th edition*. New York: McGraw-Hill.
- Işık, Ş. (2009). Türkiye’de eğitim amaçlı göçler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7(1), 27-37.
- İçişleri Bakanlığı (2014). *İİB Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, 2014/92 Sayılı Basın Bülteni*, (<https://www.icisleri.gov.tr/icisleri-bakani-efkan-alanin-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-yaptigi-konusma>).
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri. 75 Yılda Köylerden Şehirlere*. Oya Baydar (der.) İstanbul: Türk Tarih Vakfı.
- İçli, G. (1999). Denizli iline göç eden ailelerin eğitime bakış açıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 70-74.
- Karakuş, E. (2006) *Göç olgusu ve eğitime olumsuz etkileri (Sultanbeyli örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma, C. (2010). Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo- kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kocaman, T. (2008). *Türkiye’de iç göçler ve göç edenlerin nitelikleri (1965-2000)*: DPT: Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü yay, 6.
- MEB (2010). 2010/48 *Yabancı uyruklu öğrenciler genelgesi*, http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/genelge_2010_48.pdf
- MEB (2014).2014/21 *Yabancılarla yönelik eğitim öğretim hizmetleri genelgesi*. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html
- MEBBİS (2014). Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri Verileri, (<https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>)
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd edition). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mills, G. E. (2003). *Action research a guide for the teacher researcher* (2 nd. edition). Boston: Pearson Education.
- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. ve Erkan, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 213-224.
- Özyürek, R. (2009). Türk devlet ve topluluklarından Türkiye üniversitelerine gelen Türk soylu yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenimlerinde karşılaştıkları sorunlar. *Turkish Studies*, 4(3), 1819-1862.
- Seydi, A.R. (2014). Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-301.

- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 57-67.
- Tezcan, M. (1994). Ülkemizde göç ve eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 60-67.
- Topsakal, C., Merey, Z. ve Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim-öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(27), 546-560.
- Topçuoğlu, R.A. (2012). *Türkiye’de göçmen çocukların profili, sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri hızlı değerlendirme araştırması*. http://www.turkey.iom.int/documents/Child/IOM_GocmenCocukRaporu_tr_03062013.pdf /
- Tüfekçi, S. (2002). *Kırsal kesimlerden büyükşehirliere göç ve göçün aile yapısındaki meydana getirdiği değişiklikler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 26, 35-44.
- Uğurlu, C.T. (2014). Ailelerin okul iklimine etkisi. *Eğitim Dergisi*, 11(43), <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/85-sayi43/857-ailelerin-okul-iklimine-etkisi.html>
- Üstünlüoğlu, E. (2007). Beyin temelli öğretime eleştirel bir yaklaşım. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 7(2), 467-476.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, M. (2010). *Göç eden ailelerin çocuklarının okul öncesi eğitim alan ve almayanlarının ilköğretim yazma becerilerinin gelişimine yönelik ilköğretim 1. Sınıf öğretmen görüşleri: Mersin örneği. Sınıf öğretmen görüşleri: Mersin örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.